

1.5 Hygiena rukou při poskytování zdravotní péče

Zpracoval:	Schválil:	Platnost standardu od:
Mgr. Pavlína Vajglová	Rada kvality	1. 4. 2017

Identifikace výtisku:	Výtisk jediný – originál (výtisk z elektronické podoby má pouze informativní charakter)		
Poslední revize: č. 1 9/2017	Důvod revize: revize obsahu, změna názvu	Přezkoumal: Bc. Taťána Bělicová	Účinnost: 1. 11. 2017
Poslední revize: č. 2 12/2019	Důvod revize: periodická – beze změny	Mgr. Pavlína Vajglová	15. 1. 2020
Poslední revize: č. 3 2/2022	Důvod revize: periodická – beze změny	Mgr. Pavlína Vajglová	-
Poslední revize:	Důvod revize:		
Poslední revize:	Důvod revize:		
Poslední revize:	Důvod revize:		
Poslední revize:	Důvod revize:		
Poslední revize:	Důvod revize:		
Poslední revize:	Důvod revize:		
Poslední revize:	Důvod revize:		

Účel a naplnění standardu

Česká republika se v červnu 2011 oficiálně přihlásila k podpoře iniciativy programu Světové zdravotnické organizace (WHO) zaměřeného na bezpečí pacientů „Čistá péče je bezpečnější“. Cílem této výzvy je prostřednictvím zavádění efektivních postupů v oblasti kontroly infekcí, zejména v hygieně rukou, celosvětové snížení rizika vzniku a šíření infekcí spojených se zdravotní péčí.

Hygienická dezinfekce rukou je základním a účinným prostředkem prevence přenosu infekcí spojených se zdravotní péčí. Jedná se o nejefektivnější cestu k celkovému snížení výskytu infekcí a tímto i nákladů na jejich léčbu.

Realizační strategie - pět základních momentů, kdy musí být provedena hygienická dezinfekce rukou:

- před kontaktem s pacientem,
- před aseptickými činnostmi,
- po expozici biologickým materiálem,
- po kontaktu s pacientem,
- po kontaktu s prostředím pacienta.

V KHN a.s. je program hygieny rukou neustále rozvíjen. Všichni noví **zaměstnanci jsou** v rámci adaptačního procesu **proškoleni v postupech pro řádné mytí a dezinfekci rukou**. Za základní školení zodpovídá proškolený vedoucí pracovník daného pracoviště, zápis je založen v osobním spise. Každoročně se koná školení s praktickým nácvikem za využití UV lampy, kdy si všichni zdravotničtí pracovníci vyzkouší, jak efektivně si umí ruce dezinfikovat. O školení je vedena evidence.

Pro hodnocení efektivity programu hygieny rukou jsou nastaveny interní audity.

Mezinárodní bezpečnostní cíl č. 5 je naplněn zavedením doporučených postupů dle Metodického návodu MZ – hygiena rukou při poskytování zdravotní péče. Tyto postupy musí být dodržovány.

Hygiena rukou – jakákoliv činnost spojená s očistou rukou, která se skládá z:

- **mytí rukou mýdlem** – mechanické odstranění viditelné nečistoty a částečně přechodné mikroflóry z pokožky rukou,
- **hygienické dezinfekce rukou** – redukce množství přechodné mikroflóry z pokožky rukou bez nutné účinnosti na stálou mikroflóru pokožky, s cílem přerušení cesty přenosu mikroorganismů,
- **chirurgické dezinfekce rukou** – redukce množství přechodné i stálé rezidentní mikroflóry na pokožce rukou a předloktí.

Všichni zdravotničtí pracovníci pracující v lůžkové i ambulantní části a komplementu

- **jsou povinni** na pracovištích, kde je prováděna chirurgická nebo hygienická dezinfekce rukou, **mít přirozené, upravené, krátké a čisté nehty,**
- **nesmí nosit prsteny, náramky, v operačních oborech nesmí nosit na ruku hodinky.**

Mytí rukou, hygienické mytí rukou

- mechanické odstranění nečistoty a přechodné mikroflóry z pokožky rukou.

Indikace:

- při viditelném znečištění, po použití toalety, před jídlem,

- při podezření nebo průkazu sporulujících patogenů, včetně *Clostridium difficile*.

Prostředky a pomůcky:

- tekutý mycí přípravek z dávkovače,
- tekoucí pitná a teplá (ne horká) voda,
- ručníky pro jedno použití v krytém zásobníku.

Postup:

- navlhčit ruce vodou,
- aplikovat dostatek mýdla s malým množstvím vody ho napěnit,
- mýt ruce minimálně 30 vteřin,
- opláchnout tekoucí vodou,
- osušit ručníkem na jedno použití.

Mytí rukou před chirurgickou dezinfekcí rukou

- mechanické odstranění nečistoty a částečně i přechodné mikroflóry z pokožky rukou a předloktí

Prostředky a pomůcky:

- tekutý mycí přípravek z dávkovače,
- tekoucí voda z vodovodní baterie s ovládáním bez přímého kontaktu prsty rukou,
- jednorázový kartáček – v případě potřeby pouze na lůžka nehtů – první chirurgické mytí,
- ručníky pro jedno použití v krytém zásobníku.

Postup:

- shodný s postupem pro mytí rukou po dobu 1- 2 minuty rozšířený o mytí předloktí,
- jednorázový kartáček používat na okolí nehtů, špičky prstů v případě viditelného znečištění.

Hygienická dezinfekce rukou

- redukce množství přechodné mikroflóry z pokožky rukou s cílem přerušení cesty přenosu mikroorganismů.

Indikace

- **před kontaktem s pacientem** (podání ruky, pohlazení, polohování, mytí, masáž, pomoc při pohybu, aplikace kyslíkové masky, měření pulzu, krevního tlaku, poslech, poklep, palpce, snímání EKG)
- **před čistými aseptickými výkony** (aplikace očních kapek, péče o kožní léze, rány, aplikace injekcí, zavádění katétrů, manipulace/vstup do invazí a připojených systémů, odsávání, příprava stravy, medikace, sterilního materiálu)
- **po riziku expozice tělním tekutinám** (odsávání, odběr vzorků biologického materiálu, vstupování do drenážních systémů, manipulace s tělními tekutinami, odstraňování kontaminovaného materiálu/odpadu, úklid kontaminovaných a znečištěných pomůcek, povrchů a ploch)
- **po kontaktu s pacientem** (podání ruky, pohlazení, polohování, pomoc při pohybu, mytí, masáž, aplikace kyslíkové masky, měření pulzu, krevního tlaku, poslech, poklep, palpce, snímání EKG)
- **po kontaktu s prostředím pacienta** upravení rychlosti infuze, monitoring alarmu, kontakt s lůžkem pacienta, stolkem)

Prostředky a pomůcky

- alkoholový dezinfekční přípravek k hygienické dezinfekci rukou v dávkovači s popisem přípravku (název, datum plnění, expirace, číslo šarže, podpis pracovníka)

Postup:

- aplikovat 3 ml alkoholového dezinfekčního přípravku na suchou pokožku a po dobu 30 sekund vtírat do úplného zaschnutí,
- ruce neoplachovat ani neotírat.

Chirurgická dezinfekce rukou

Indikace:

- před zahájením operačního výkonu,
- mezi jednotlivými operacemi,
- při poruše celistvosti nebo výměně rukavic během operace.

Prostředky a pomůcky:

- tekutý alkoholový dezinfekční prostředek určený k chirurgické dezinfekci,
- dávkovač ovládaný bez přímého dotyku prsty rukou, dávkovač je s popisem přípravku, (název, datum plnění, expirace, číslo šarže, podpis pracovníka).

Postup:

- vtírat alkoholový dezinfekční prostředek v množství 10 ml po dobu stanovenou výrobcem, není-li stanoveno pak 3-5 minut do suché pokožky rukou a předloktí opakovaně (směrem od špiček prstů k loktům, od špiček prstů do poloviny předloktí a od špiček prstů po zápěstí), do úplného zaschnutí,
- ruce neoplachovat ani neotírat.

Po skončení operačního programu ruce umýt vodou a mýdlem, osušit.

Přípravky k mytí a dezinfekci rukou:

- používáme alkoholové dezinfekční přípravky v originálním balení,
- mycí a dezinfekční přípravky používáme neředěné, výběr se řídí aktuálním dezinfekčním řádem,
- mycí emulze a dezinfekční přípravky při použití jsou dákovány pomocí dávkovačů. Dávkovací zařízení je nutno při každé výměně vymýt a vydezinfikovat,
- mýdla a mycí emulze je povoleno rozlévat z velkých balení za předpokladu, že dávkovač je řádně mechanicky očištěn a bude označen názvem prostředku, expirační dobou, číslem šarže a dále datem naplnění a podpisem pracovníka,
- za dostupnost a dostatečné množství zásobníků na mycí emulze, dezinfekční prostředky a jednorázové ručníky na místech epidemiologicky a provozně významných zodpovídá vedoucí pracovník,
- na každém oddělení je na viditelném místě umístěn postup správné techniky mytí a dezinfekce rukou,
- prostředky pro mytí a dezinfekci rukou musí vyhovovat platným legislativním předpisům (účinné, šetrné, dobře aplikovatelné, dostupné, ekonomické).

Používání rukavic

- rukavice jsou osobním ochranným pracovním prostředkem.

Zajišťují mechanickou bariéru, která:

- snižuje šíření a riziko přenosu infekce,
- snižuje riziko kontaminace rukou biologickým materiálem.

Indikace:

- **použití vyšetřovacích rukavic** – vyšetřování fyziologicky nesterilních dutin, kontakt s krví, sekrety a exkrety, sliznicemi, potenciální přítomnost infekčních nebo multirezistentních

mikroorganismů, převazy, zavádění a odstraňování PŽK, rozpojování setů, odběr biologického materiálu, odsávání endotracheální cévkou, koupel pacienta, vyprazdňování emitních misek, manipulace a čištění použitých nástrojů, manipulace s odpadem, manipulace se špinavým prádlem,

- **použití sterilních rukavic** – invazivní a chirurgické výkony, zajišťování centrálních cévních vstupů, cévkování.

Výběr rukavic závisí na druhu předpokládané činnosti. Za správnou volbu rukavic zodpovídá proškolený personál.

Upozornění:

- rukavice navlékat až po dokonalém zaschnutí dezinfekčního přípravku,
- jeden pár rukavic nelze používat pro péči o více než jednoho pacienta,
- jednorázové rukavice svlékat ihned po činnosti, pro kterou byly použity,
- použité rukavice likvidovat jako nebezpečný odpad,
- nesmí se používat poškozené rukavice,
- po sejmutí rukavic je nutné provést mytí rukou nebo hygienickou dezinfekci podle indikací.

Ošetřování rukou

Ruce ošetřujeme vhodným ochranným krémem.

Provádíme:

- po častém mytí rukou,
- v případě potřeby,
- po ukončení práce.

Dále viz akreditační standard 10. Program prevence a kontroly infekcí spojených se zdravotní péčí.

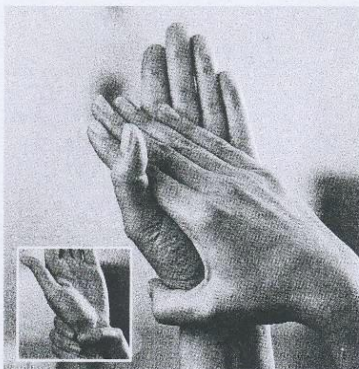
Hygienická dezinfekce rukou

Standardní metoda podle EN 1500

1. krok

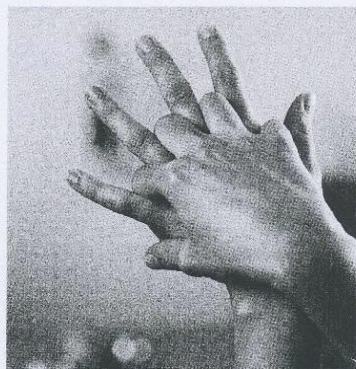
Dlaň proti dlani.

Upozornění:
Nezapomeňte
na zápěstí.

2. krok

Dlaň pravé ruky
přes hřbet levé
a dlaň levé ruky
přes hřbet pravé.

3. krok

Dlaň proti dlani
s propletenými
prsty.

4. krok

Vnější část prstů
proti dlani
s „uzamčenými“
prsty.

5. krok

Sevřít pravý palec
v levé dlani
a vtírat krouživým
pohybem,
a naopak.

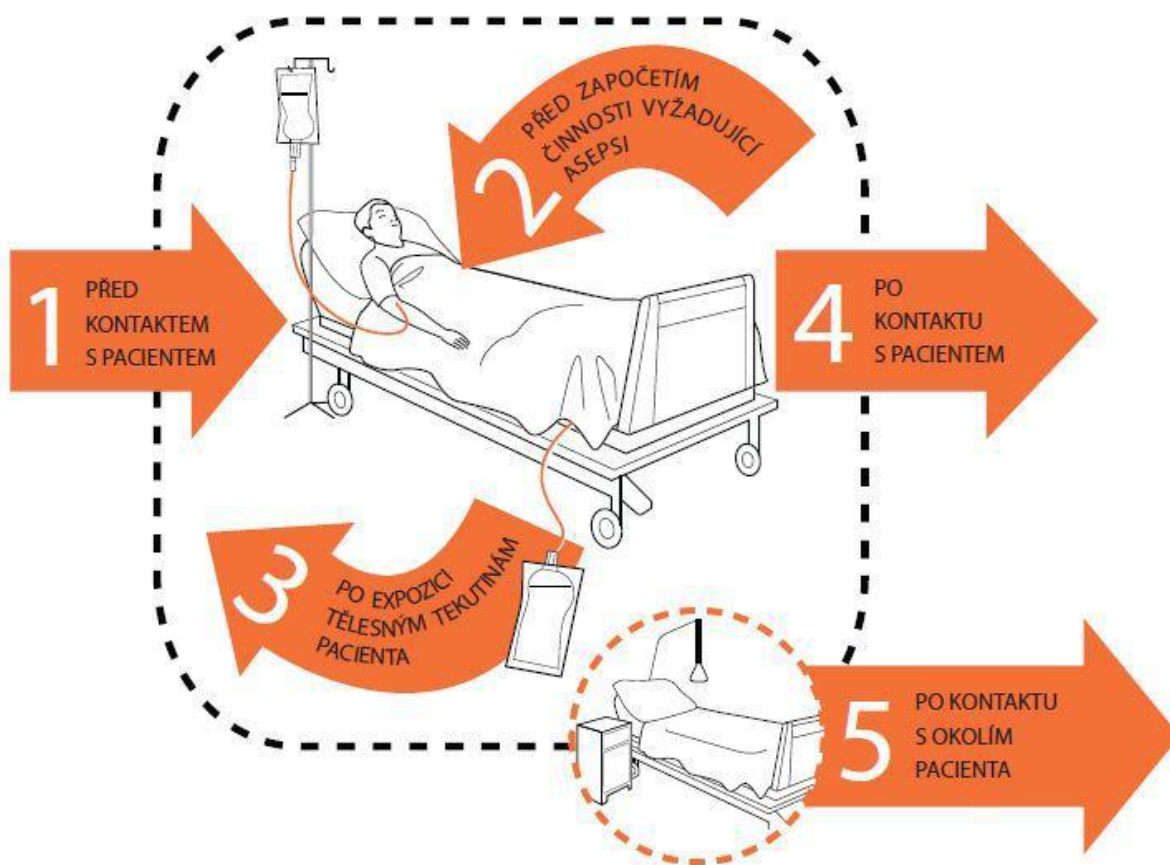
6. krok

Krouživé pohyby
sevřených konečků
prstů pravé ruky
v levé dlani,
a naopak.

Aplikujte dezinfekční přípravek na suché ruce. Dle výše popsaného postupu vtírejte přípravek důkladně do rukou až po zápěstí 30 vteřin. Každý krok provádějte pětkrát. Po ukončení 6. kroku opakujte znovu jednotlivé kroky po dobu trvání předepsaného času. Pokud je to nutné, použijte větší množství dezinfekčního přípravku. Zajistěte, aby ruce byly vlhké po celou dobu dezinfekčního procesu.

5 momentů pro hygienu rukou

Chirurgická dezinfekce rukou

Technika dezinfekce rukou sloužící v chirurgii k předoperační přípravě rukou se musí provádět na dokonale čistých a suchých rukách.

Po vstupu na operační sál a po oblečení sálového oděvu (čepice a ústenka) musejí být ruce umyty mýdlem a vodou.

Po skončení operace při snímání rukavic musejí být ruce dezinfikovány přípravkem na alkoholové bázi nebo v případě přítomnosti zbytků pudru nebo jakýchkoli biologických tekutin umyty mýdlem a vodou (např. došlo-li k proděravění rukavice).

Chirurgické úkony lze provádět jeden po druhém bez nutnosti mytí rukou za předpokladu dodržování techniky dezinfekce rukou, která je součástí chirurgického mytí rukou (obrázky 1 až 17).

1
Do dlaně levé ruky vstříkněte přibližně 5 ml (3 dávky) alkoholového dezinfekčního přípravku, dávkovač přitom ovládejte loktem druhé ruky.

2
Špičky prstů pravé ruky ponořte do dezinfekčního přípravku a dekontaminujte tak oblast pod nehty (5 vteřin).

3
Obrázky 3–7: Dezinfekční přípravek rozetřete na pravé předloktí až k lokti. Pokrytí celé oblasti pokožky zajistíte pomocí kruhových pohybů kolem předloktí, dokud se dezinfekční přípravek zcela neodpaří (10–15 vteřin).

4
Viz popis k obrázku 3.

5
Viz popis k obrázku 3.

6
Viz popis k obrázku 3.

7
Viz popis k obrázku 3.

8
Do dlaně pravé ruky vstříkněte přibližně 5 ml (3 dávky) alkoholového dezinfekčního přípravku, dávkovač přitom ovládejte loktem druhé ruky.

9
Špičky prstů levé ruky ponořte do dezinfekčního přípravku a dekontaminujte tak oblast pod nehty (5 vteřin).

10
Dezinfekční přípravek rozetřete na levé předloktí až k lokti. Pokrytí celé oblasti pokožky zajistíte pomocí kruhových pohybů kolem předloktí, dokud se dezinfekční přípravek zcela neodpaří (10–15 vteřin).

11
Do dlaně levé ruky vstříkněte přibližně 5 ml (3 dávky) alkoholového dezinfekčního přípravku, dávkovač přitom ovládejte loktem druhé ruky. Třete obě ruce zároveň až k zápěstí a vykonajte všechny kroky ilustrované obrázky 12–17 (20–30 vteřin).

12
Třete kruhovými pohyby dlaně o dlaně a pokryjte tak celý povrch rukou až k zápěstí alkoholovým dezinfekčním přípravkem.

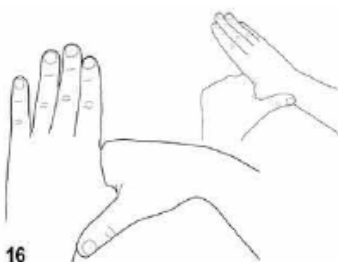
13
Hřbet levé ruky včetně zápěstí třete pohybem pravé dlaně dopředu a dozadu a opačně.

14
Třete dlaně o dlaně dopředu a dozadu se zaklesnutými prsty.

15
Chytněte vzájemně prsty jedné ruky do dlaně druhé ruky a bočními pohyby dopředu a dozadu třete hřbety prstů.

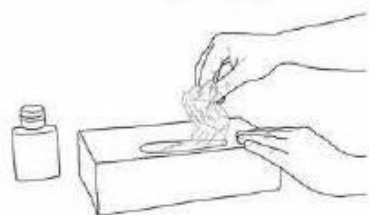
16
Krouživým pohybem třete levý palec v sevřené pravé dlaně a naopak.

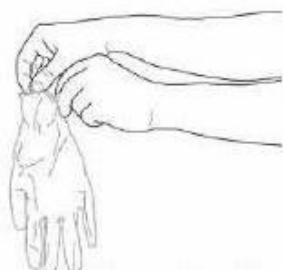
17
Po oschnutí rukou si můžete obléci sterilní chirurgický oděv a rukavice.

Výše ilustrovaný postup (průměrně 60 vteřin) opakujte tolikrát, aby trvání celé procedury odpovídalo celkové době doporučené výrobcem pro chirurgické mytí rukou s použitím alkoholového dezinfekčního přípravku.

Postup pro navlékání rukavic

1. Z originálního balení vyjměte rukavici.

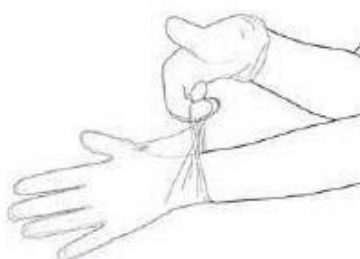
2. Dotýkejte se pouze omezené části povrchu rukavice odpovídající zápěstí ruky (na horním okraji manžety).

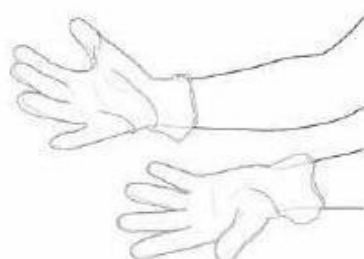
3. Natáhněte si první rukavici.

4. Vyjměte druhou rukavici holou rukou a dotýkejte se pouze omezené části povrchu rukavice odpovídající zápěstí ruky.

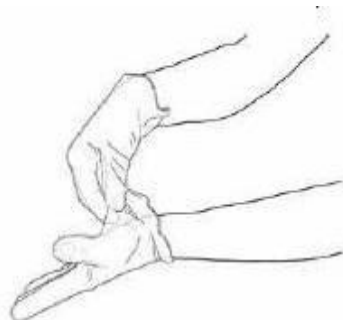

5. Zabraňte dotyku pokožky předloktí s rukou v rukavici, obraťte proto vnější povrch natahované druhé rukavice přes ohnuté prsty ruky v rukavici a takto natáhněte rukavici na druhou ruku.

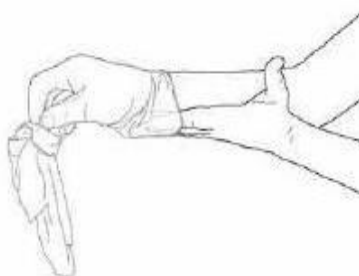

6. Po natažení rukavic se ruce nesmějí dotýkat žádného předmětu, který neodpovídá indikacím a podmínkám pro použití rukavic.

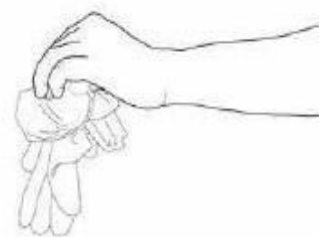
Postup pro snímání rukavic

1. Uchopte rukavici mezi prsty v úrovni zápěstí, aniž byste se dotkli pokožky předloktí, a stáhněte ji z ruky tak, aby se přitom obrátila naruby.

2. Odstraněnou rukavici držte v ruce s rukavicí a prsty holé ruky vsuňte mezi rukavici a zápěstí. Druhou rukavici odstraňte shrnutím z ruky a složte ji do první rukavice.

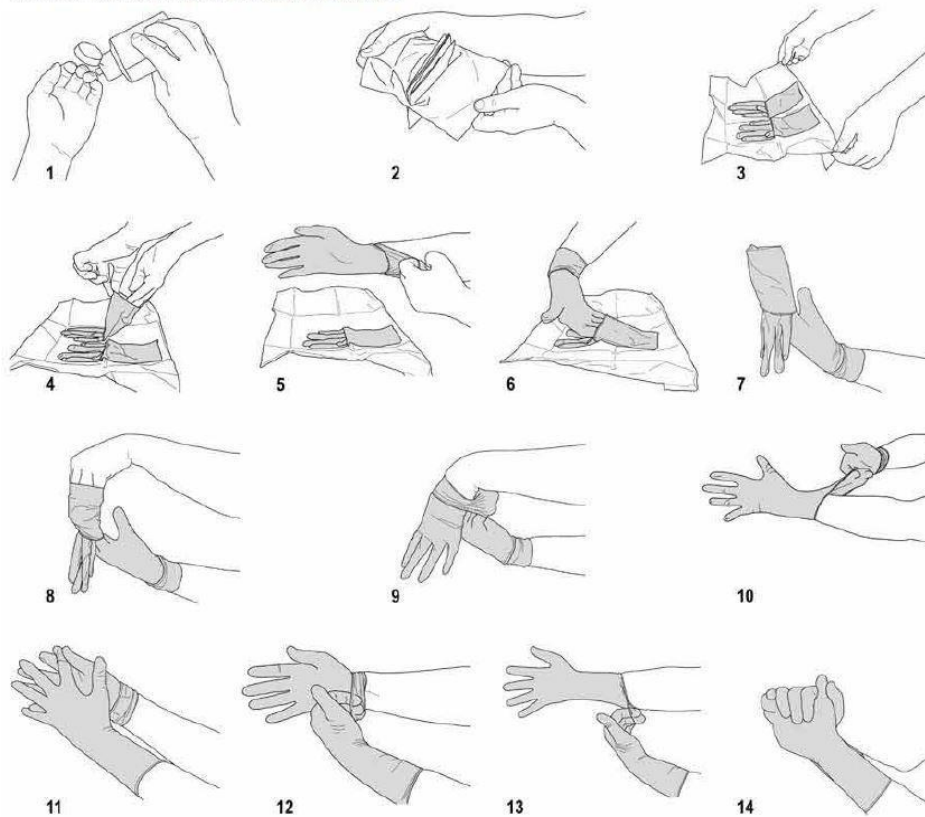

3. Odstraněné rukavice vyhodte.

4. Poté proveďte hygienu rukou s použitím alkoholového dezinfekčního přípravku nebo si je umyjte mýdlem a vodou.

Postupy navlékání a snímání sterilních rukavic

I. POSTUP PRO NAVLÉKÁNÍ STERILNÍCH RUKAVIC

II. POSTUP PRO SNÍMÁNÍ STERILNÍCH RUKAVIC

